

Želetavský Zpravodaj

číslo 1/2020

HISTORIE

Karel Friedrich Kammel von Hardegger

Kdo byl Karel Friedrich Kammel šlechtic z Hardeggeru, který roku 1862 koupil želetavské panství s Bítovánkami, Šašovicemi, Krasonicemi, Meziříčkem a Zdeňkovem od Gustava, hraběte Podstatného? A proč jeho synovec a jmenovec Karel Friedrich Kammel, poslední dědičný poštmistr želetavský, šlechtický titul neměl?

Oba Kammelové pocházeli ze selské rodiny ze Starého Friedlandu v Prusku (okres Vratislavský). Byli to tedy Němci. Prvně jmenovaný (*1813) pracoval jako služebník od koní a snad i jako úředník na panství hraběte Johanna Hardegga v rakouském Seefeldu. Hraběte Johanna často navštěvovala ze svého hrušovanského panství jeho starší sestra Anna von Hardeg (*1805). Anna si ráda vyjížděla na koni a při tom ji vždy v uctivém odstupu doprovázel

služebník, o osm let mladší Karel Friedrich Kammel. A tehdy mezi nimi zřejmě přeskočila jiskra – ten, nebo žádný!

Dnes si neumíme představit, jak to v tehdejší době velkých stavovských rozdílů bylo složité. Slzy, výčitky, výhrůžky – nic nepomohlo. Anna si svou lásku prosadila, jak po letech vyprávěla jejich

Erb Kammel

pravnučka Clotilda Kammel Hardeggová. V roce 1841 se vzali a z hraběnky Anny Hardeggové z Glatzu a Machlandu se stala prostá Anna Kammelová. Toto manželství bylo velmi netradiční, budilo velkou pozornost nejen pro věkový rozdíl (8 let). Mezi předky Anny patřili příslušníci starobylých rodů – Hardeggu a Althanů. Karel Friedrich byl neurozeného původu, navíc protestant. Dochoval se dobový tisk, ve kterém se vysvětluje, proč hraběnka Anna pojala za manžela právě Karla Friedricha: „... kvůli jeho slušnému chování, praktickým názorům v ekonomických záležitostech a dalším ušlechtilým vlastnostem, v nichž dělal zvláště dobrý dojem.“ Karel Friedrich byl tedy zřejmě charismatický a velmi schopný muž. Navíc Anna byla žena v poněkud pokročilém věku (36 let) a panství potřebovalo dědice. Urození nápadníci se

Rodina K. F. Kammela

nehlnuli snad i proto, že hraběnka nebyla žádná krasavice, jak dokládá rodinný portrét. Zato Karel Friedrich byl fešák, a navíc velmi schopný hospodář.

Nejprve se postaral o dědice. Do své čtyřicítky stihla porodit Anna tři potomky: Karla (1842-1901), Dominika (1844-1915) a Emanuela (1846-1927). Poté se společně vrhli na podnikání a rozmnožování majetku. V roce 1848 založili v Hrušovanech nad Jevišovkou cukrovar, který byl uveden do provozu v roce 1851. Denně zpracoval 3000q řepy a v kampani zaměstnával až 350 dělníků. Barokní hrušovanský zámek nechali přebudovat na neoklasicistní.

Do dnešních dnů se dochovala fotografie obrazu Anny, Karla Friedricha a jejich dětí. Obraz pochází z roku 1852. Karel Friedrich na něm sedí před svým cukrovarem a jeho žena Anna sedí před již zrekonstruovaným zámkem. Chlapec uprostřed je jejich prvorozený syn a budoucí dědic želetavského panství Karel Kammel von Hardegger.

Cukrovar i velkostatek mimořádně prosperují, a tak manželé kupují další panství a nemovitosti. V roce 1857 v Pernhofenu (Dolní Rakousko, poblíž města Laa) zakládají rovněž cukrovar a později lihovar. O rok později kupují v Dolním Rakousku Strandsdorfské panství včetně hradu a zámku, kde

Hrobka v Hrušovanech

dodnes žijí potomci Karla Friedricha a Anny. Při tom

všem budování Karel Friedrich usiluje i o získání šlechtického titulu, aby vyrovnal společenský handicap. V té době to nebylo nic neobvyklého ani nemožného. Kdo měl peníze, styky a zásluhy, lehce mohl na šlechtický titul dosáhnout a Karel Friedrich byl už velmi úspěšný průmyslník. Byl bohatý a měl velké zásluhy na hospodářské prosperitě panství. V roce 1861 byl tedy Karel Friedrich Kammel povýšen císařem Františkem Josefem I. do šlechtického stavu s přídomkem „von Hardegger“, který byl odvozen ze jména manželky, její původ se tak heraldicky promítl i do uděleného erbu. Tím se jeho dospívajícím dětem otevřela cesta mezi rakouskou aristokracií.

O rok později už jako šlechtic kupuje statek a zámek v Želeticích, kde též staví cukrovar, a téhož roku (1862) kupuje i panství Želetavské a stává se zde i dědičným pošmistrem. Jelikož se však zdržuje převážně na svém statku v Hrušovanech a o poštu v Želetavě se stará staříčkový administrátor Jan Schmuttermayer, povolává roku 1867 do Želetavy svého synovce a jmenovce Karla Friedricha Kammela (*1844). Tomu roku 1871 dědičný poštovní úřad prodává. V roce 1863 kupuje Karel Friedrich panství a hrad v Žerotcích. V roce 1867 buduje v Želetavě moderní parní pivovar a v prostorách starého pivovaru (Starý hrad) zřizuje sladovnu.

Začátkem 70. let 19. století velkotovárník a velkostatkář Karel Friedrich Kammel von Hardegger vlastnil cukrovary v Hrušovanech, Pernhofenu a v Želeticích, lihovar v Želeticích a pivovar v Želetavě. Celkově měl ve svých podnicích 21 parních strojů a 1200 dělníků. Jednalo se o jednoho z nejprogresivnějších podnikatelů evropského formátu ohodnoceného mnoha oceněními.

Ovšem konec plodného života Karla Friedricha a Anny se přiblížil. Anna umírá v 73 letech v roce 1879 v Hrušovanech a Karel Friedrich zemřel také v 73 letech roku 1886 na svém panství ve Strandsdorfu. Pohřbeni byli nejprve na hrušovanském hřbitově, později (v roce 1899) byly jejich ostatky přeneseny do rodinné hrobky, kterou v Hrušovanech nad Jevišovkou nechala zbudovat jejich dcera Emanuela.

V příštím čísle Želetavského zpravodaje bude příběh Karla Friedricha a Anny Kammel von Hardegger pokračovat životními příběhy jejich potomků.

Olga Nováková